



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet**

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &  
Festos, ab ipso Auctore confectus

**Stengel, Georg**

**Ingolstadii, 1651**

Capvt LI. Non mentis tantùm & sermonis, sed etiam operis injurias suam  
habere talionem, è sacris litteris ostenditur.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-45699**

vt succurreret, ipse eosdem quingentos aliunde mutuò petijt: Redemptis postea plus quàm tribus millibus florenorum, exiguà summâ, mutuò petità, quid non excogitarunt illi homines calumniarum, vt nec quingentos quidem reddere cogerentur? Itaque, qui illis succurrit, pro gratiarum actione, ipse sapius censum, ac tandem summam omnem soluere debebat. Quid talem sensisse, dixisse, scripsisse putemus? Immo, quid illos ingratiſſimos calumniatores meruisse? An non & nostra ætate *Nutos* esse dicamus? qui ipsos iudices cauillari, instigare, urgere precibus & minis audent, vt procedant ad damnandos innocentes? quorum causa ad cælum clamat? *Non referre beneficij gratiam, & est turpe, & apud omnes habetur.* *Ingratus est, qui beneficium accepisse se negat, quod accepit,* ait Seneca: *Ingratus est, qui dissimulat. Ingratus, qui non reddit. Ingratiſſimus omnium, qui oblitus est.* Quid ergo is, qui beneficium calumnijs compensat? barbarus, bellua, gehenna dignus. Certè dignus virgis, & furca, in qua *Nuto* sua fait calumnia compensata. Neque enim finem suum consecutus ad opes *Lucij*, sed ad coruos peruenit, qui ei exequias cecinerunt.

Senec. lib. 3. de benef. c. 1.

### C A P V T L I.

*Non mentis tantum & sermonis, sed etiam operis iniurias suam habere talionem, è sacris litteris ostenditur.*

I.

**C**Alumina huc vsque commemoratæ, quoniam non in verbis dumtaxat steterunt, sed iugulum quoque aliorum petentes, per iugulum authoris redierunt, appositè possunt etiam referri ad classem eorum, qui idcirco, quia mala alijs fecere, mala patiuntur. Nunc tamen ex instituto agendum est de iniurijs, quæ sicut non iam in iudicijs temerarijs, aut verbis tantum, sed etiam reipsa consistunt, ita etiam paribus poenis compensantur. Quod fieri tam sacrorum, quàm profanorum scriptorum dicta, narrataque comprobant. Quorsum enim illud Terentij? *Ne quid suo suat capiti.* Quorsum istud Plauti? *Iam captor ipse captus est.* Quorsum hoc Horatii? *Gracia capta ferum captorem cepit.* Quorsum Plato ait? *Mihi videtur, ô Socrates, maxime capi ratio, qua captabat.* Quorsum commune prouerbium? *Captantes capti sumus.* Quoties enim homines iacidunt in pedicæ,

Terent. in Phorm. Plaut. in Epidico. Plato in Theæteto.



bas, quas alijs struxerunt? Quoties qui dat operam, vt inuitati-  
unculis alium conetur efficere temulentum, ipse reddatur ebruius?  
quoties, qui finitimum molitur imperio depellere, ipse suum a-  
mittit imperium? Quoties *laqueus laqueum cepit*? quoties obser-  
uans alterum obseruatus est? quoties *ipse homo sibi malam rem ar-*  
*cessit inmento suo*? quoties dolus in alterum excogitatus in caput  
authoris recidit? quoties commentum aliquis in proprium exiti-  
um reperit? quod Lucianus de hæredipeta scribit, qui cùm diui-  
tem ex asse hæredem scripsisset, ac testamentum protulisset, quod  
diuitem ad idem faciendum prouocaret, tecti ruina subitò oppres-  
sus est, ac sua reliquit illi, cuius facultatibus inhiârât. Et quam-  
tis à Theognide poëta dicatur,

*Vincula nemo sibi cudit, charissime Cyrne.*

tamen diuinæ prouidentix iustitiæq; leges considerans quispiam  
iuxta vetus verbum iubet

*Compedes, quas ipse fecit, ipse ut gestet faber.*

Denique quoties quis *suo se* dicitur *gladio ingulare*? suo se telo, sua  
malicia percutere? Apud Ouidium quædam heroidum queri-  
tur.

*Remiginmq; dedi, quo me fugiturum abires:*

*Heu patior telis vulnera facta meis!*

Ita &, apud Liuium, *Sentiebat Hannibal suis se artibus peti.* Ita a-  
pud Plutarchum Brasidas dux educto è corpore telo, traditur  
eodem confodisse eum, qui miserat. Et Marius vnus è triginta  
tyrannis, à milite quodam interemptus narratur Trebellio Pol-  
lione, qui adoriens dixerit: *Hic est gladius, quem ipse fecisti:* nam  
Marius, ante imperium, faber ferrarius fuerat, & eius militis  
operâ in fabili officina vsus.

Plaut. in Am-  
phitr.

Liui. lib. 2. de  
secundo bel-  
lo Puaico.

Similes loquendi modos è diuinis litteris supra enumeravi.  
mus, quibus hîc addenda sunt illa: *Va qui pradaris, nonnè & ipse*  
*pradaberis? va qui spernis, nonnè & ipse spernèris?* Væ tibi Senna-  
cherib, qui depopularis Iudæam, nam vicissim præda eris Iudæis;  
væ tibi, qui victorijs insolens spernis & Iudæos, & Deum Iudæo-  
rum, nam & ipsi spernent & contemnent te, cùm tua castra per  
Angelum subitò cædentur. Quod & alijs postea Ecclesiæ hostibus  
ac tyrannis contigit. Nam Nero, qui Petrum & Paulum spreuit,

II.

Supra cap. 45  
II. 33. 1.



qui primus persecutionem mouit in Christianos, spretus est & ipse à Senatu populoque Romano, in necem illius conspirante, eumque ad mortem manu sibi sua consciscendam adigente. Domitianus, qui Christianos occidit, occisus est & ipse à suis. Valerianus, qui Christianos supplantauit, supplantatus est & ipse à rege Persarum, à quo captus ei equum ascensuro dorsum, quasi scabellum, præbuit. Ad eundem modum locutus est Christus,

Baronius  
Anno 262

Matth. 26. 52.

Gen. 9. 6.

S. Augustin  
lib. 99. veteris & noui  
Testam. cap.  
104.

quando dixit: *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. Omnes, qui bellorum ac seditionum auctores fuerint, in eo ipso bello, quod excitauerint, extinguentur, ut Origenes interpretatur; aut ut Hieronymus & Beda, gladio peribunt, non corporali, sed spiritali, id est, diuina vindicta, quæ de illis, vel in hac, vel in altera vita poenas sumer. Quamuis Christus eo loco non significet, necessariò omnes, qui gladium acceperint, gladio perituros esse (cùm multi gladio non pereant) sed tantùm legem alleget, quæ iubebat homicidam occidi. Est autem lex illa: *Quicumque effuderit humanam sanguinem, fundetur sanguis illius: ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Itaque non dicit, quàm poenam necessariò subituri sint, sed ut D. Augustinus aduertit, quàm mereantur. Christus igitur tunc Petrum reprehendens generalem citauit legem, quia ubicumque exceptio locum non habet, lex locum habet; non habebat autem locum exceptio in Petro, qui bono quidem animo, sed quo loco, & quo tempore non debuit, gladium accepit. Quid enim vnus homo contra cohortem integram effecisset? an non potius milites irritasset, ut Christum tantò crudeliùs tractarent? quemadmodum videmus hostem vrbe captam, truculentius scire in armatos ac se se defendere paratos. Ita quidem hic locus est intelligendus.*

III.

Eccles. 10. 8.

Eccles. 27. 28.

Interim diuina Nemefi sit, ut sæpe etiam eodem modo hominibus noceatur, quo ipsi nocere voluerunt, ut *qui fodit foueam, incidat in eam; & qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadat.* Dixi, exempla esse sacra, & profana. E sacris adduxi supra quædam de Achitophel, qui suo consilio periit; de duobus falsis testibus, qui lapides, quos in Susannam innocentem iactare voluerunt, suo capite excipere coacti sunt. His adde Pharaonem, qui *præcepit omni populo dicens: Quidquid masculini sexus na-*

Exod. 1. 22.





zum fuerit, in flumen proiecit. Ita filios Israël voluit extinguere, quibus obstetrices pepercerunt. Quid illi contigit? *Factum est* Exod. 12. 29. *in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitum in Terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio eius sedebat, usq; ad primogenitum captiuæ, qua erat in carcere, & omne primogenitum iumentorum.* Non ergo tantum dentem pro dente, oculum pro oculo; sed etiam pro infantibus occisis infantum necem exegit Deus. Iosephum fratres in cisternam, Iosephus fratres in carcerem misit Gen. 42. 23. tribus diebus. Vnde educti dixerunt: *Merito hac patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audiuiimus: idcirco venit super nos ista tribulatio.* Quare neque Ioseph eos audiuit deprecantes. Quod facturus est etiam Deus illis, qui nolunt eum audire vocantem: *Stat ad* Apoc. 3. 20. *ostium, & pulsat, tangit cor peccatoris, duram inuenit ianuam, non aperitur, etiam si tota nocte pulset, etiam si cinoibini eius pleni* Cant. 5. 2. *sint guttis nectium.* Quid ergo iratus dicit? *Quia vocani, & rennisi:* Prou. 1. 24. *extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitum vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit, &c.* In Iudicum libro, *Fugit Adonibeze: quem persecuti* Iudic. 1. 6. *comprehenderunt, casis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitq; Adonibeze: Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi Deus.* Instar canis sub mensa comedit, qui alios more canum tractauit. Itaq; quod ipse sibi intriuit, hoc illi fuit exedendum. Vt autem & illud fieret, quod David dixit: *Lacum* Psal. 7. 16. *aperuit, & effodit eum: & incidit in fontem, quam facit.* Daniel, apud Dan. 6. 3. *regem Darium, superabat omnes principes & satrapas: quia spiritus Dei amplior erat in illo. Porrò rex cogitabat constituere eum super omne regnum: vnde principes & satrapa quarebant occasionem, ut inuenerent Danieli malum.* Quod cum nusquam inuenire possent, nisi ut legem, diuinæ legi contrariam statuerent, prohiberentque, *Ut omni, qui petisset aliquam petitionem à quocumque Deo, & homine usq; ad triginta dies, nisi à rege, in lacum leonum mitteretur.* Daniel quia ter in die flectebat genua sua, & adorabat, confitebaturq; coram Deo suo, sicut & antè facere consueuerat, missus est in lacum à leonibus



bus discerpendus. Sed bellæ innocentia pepercit, & illæsum reddiderunt; quasi illis custodiendus, non deuorandus traditus esset. *Iubente autem rege adducti sunt viri illi, qui accusauerant Daniëlem, & in lacum leonum missi sunt, ipsi, & filij, & uxores eorum: & non peruenerunt usq; ad pavementum lacu, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerunt.*

## IV.

Ne verò etiam in sacris historijs putes, Marios deesse, qui suo telo sunt iugulati, aut qui acceperint gladium, & gladio perierunt, quid notius spurio illo Goliath? is quantus in hostem surgebat? quantas voces iactabat? quantum terrorem Israëlitis incutiebat? An impunè? *Præualuit Dauid aduersum Philisthaum in funda & lapide, percussusq; Philisthaum interfecit. Cumq; gladium non haberet in manu Dauid, currens, & stetit super Philisthaum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, praciditq; caput eius.* Quod facere, sine gladio, non potuisset. Vt gladius non abesset, attulit ipse eum in perniciem suam vastus illè gladiator. Quamuis alia eum mente attulit, nempe vt id ipsum faceret Dauidi, quod à Dauide passus est. In quæ verba D. Gregorius ait: *Vir quoque Catholicus colligit testimonia Scriptura, quæ hereticus pro se affert; & erroris eius pertinaciam inde conuincit. Goliath ergo cum gladio, Dauid cum pera & funda pastorali ad prælium venit; sed Dauid Goliath suo gladio occidit.* Scriptura sacra tamquam gladio suo vtuntur hæretici, sed ab Ecclesia per ipsam quoque Scripturam conuincuntur: vt cum aiunt, sensum litteralem Scripturæ clarum esse, & intellectu facilem, iuxta illud: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis;* ipsis scripturis eos iugulamus, cum quærimus, Quòd si Scriptura semper est clara, cur discipuli euntes in Emmaus, nisi Christo interprete, non intelligebant Moysen & Prophetas? Cur Eunuchus reginæ Æthiopum rogatus à Philippo an intelligeret Isaiam Prophetam, quem legebat, respondit: *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Cur Apostoli multa eorum, quæ à Christo audiebant, & nunc scripta sunt in Euangelio, non intelligebant? Cur à Petro scriptum legimus, in Pauli Apostoli epistolis *quadam esse difficultate intellectu?* Ad hæc respondere non possunt, qui dicunt Scripturam vbique luce meridiana esse clariorem, suo itaque gladio, hoc est;

Matth. 26. 52.

1. Reg. 17. 50.

Psal 118. 105.

Luc. 24. 27.

Act 8. 31.

Matth. 16. 11.

Luc 18. 34.

1. Petr. 3. 16.



est, scripturâ iugulantur. Nos autem ad ea, quæ obijciunt, nullo negotio respondemus. Ait sanè Dauid: *Lucerna pedibus meis verbum tuum*; Sed aliud est, Verbum Dei, quando alicui semel ex diuina inspiratione cognitum & intellectum est, dirigere illum, ne erret, sicut lucerna, quæ dirigit eum, ne in foueam cadat, aut in lapidem offendat: aliud est, Verbum Dei ex se clarum esse, quod negamus cum Dauide, cuius ibidem verba sunt: *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua: item: Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: Da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.* Vbi petit gratiam à Deo, vt possit Scripturam intelligere; qua ipsa petitione ostendit, Scripturam adeò esse obscuram, vt sine peculiari Dei illustratione intelligi non possit. In hunc modum mysticè Goliath suo gladio obruncatur, dum scripturis hæretici, qui volunt scripturis contra nos pugnare, percutiuntur.

Ceterùm ad litteram suo telo cecidit superbus ille Martis imitator Holofernes, qui dum ingenti exercitu imminuit Iudæis, muliebri manu est interemptus. Fortissima enim Iudith, oratione ad Deum fusa, *accessit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli eius, & pugionem eius, qui in ea ligatus pendeat, exoluit. Cumq; euaginasset illum, apprehendit comam capitis eius, & ait: Confirma me, Domine Deus in hac hora, & percussit bis in cervicem eius, & absidit caput eius.* Inermis erat, arma ab hoste accepit, vt itidem Dauid à Philistæo. Quid molimini, mortales, cultrum acuitis in victimam? ipsi hostia fietis, quæ sub cultrum veniat. Quàm multi mortem euaderent inermes, qui armati occiduntur? quia gladium aduersario porrigunt. Urbibus captis, facilè reliquis vita donatur, qui autem stant in excubijs, qui enses stringunt, qui vibrant hastas, sine vlla gratia perimuntur, & sæpe suis armis perimuntur, quibus ipsi hostem perimere voluerunt. Deus quoque idem facit in sceleribus hominum puniendis, eodem ferro, aut eadem pœna, immò eodem scelere sinit plurimos fauciari, quibus destinabant alios mactare; vt mensuræ paritas justitiæ demonstraret paritatem. Certè ad ipsum Dauidem adulterum factum, per Nathan Prophetam dixit Dominus: *Eò quòd despexeris me, & tuleris uxorem Vriæ Hebræi, vt esset uxor tua; Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet*

V.

Iudith. 13. 2.

2. Reg. 11. 10.

D d d

miet



*miet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Adulterium igitur unum permittit pluribus adulterijs compensari; ut, quod Urie in una uxore fecerat, ipse in multis pateretur.*

## VI.

Niceph. Cal-  
list. lib. 1. hist.  
Eccles. cap. 20.

Qua de causa in nouo etiam testamento impia illa saltatrix, quae caput Ioannis Baptistae in disco poposcit, ipsa quoque caput, mirabili casu, immo mirabili Dei prouidentia amisit. Historiam Nicephorus his uerbis commemorat. *Furibunda sed enim, & adultera incestaq; adeo illa, qua quidem Herodus habebatur, reuera autem Philippi erat coniunx, uita longius acta, quam prius filiam & saltatricem acerbo fato sublatam uidisset, deinde ipsa quoque decessit, futuri saeculi Indicio, & supplicio reseruata, meras ibi quam citissime diuina ira faes, insolerabilisq; indignationis Domini calicem haustura. Filia autem eius (dignum enim est, qui memoria commendatur) talis fuit obitus. Eundem et quopiam brumali tempore erat, & fluminis transiens, qui cum glacie constrictus, coagmentatusq; esset, pedes eius transibat. Glacie autem rupta, (idq; non sine Dei Numine) demergitur illa statim, capite tenuis: & in inferioribus corporis partibus lasciuens, mollisq; se mouens, saltat non in terra, sed in undis: caput uero frigore & glacie concretum, deinde etiam conuulseratum, & a reliquo corpore, non ferro, sed glaciei crustis resectum in glacie ipsa saltatione lethalem exhibet; spectaculoq; eo omnibus praebito, scelestum hoc caput, in memoriam ea, qua fecerat, spectantibus reuocat. I nunc, proca puella, ad conuiuantes ingredi, & dic ad regem: Volo, ut protinus des mihi in disco caput Ioannis Baptistae: dum caput illius petis, tuum morti uendis; uere sententia tua in caput tuum reuertitur; dum pedibus plaudis terram, & comice saltas, mereris ut paulo post tuum a ceruice resectum caput, per glaciem, funestum chorum cogatur defaltare. Sic caput Ioannis, capite meretricis, saltatio scenica, lethali saltatione; & gladius Herodis, glacie fluminis compensantur. Saepius postea simili poena saltatrices perierunt.*

Matth. 6. 25.

Io. Trithem.  
in Chron.  
monast. Hir-  
saugica. Al-  
bert. Cranz.  
lib. 4. Saxon.  
cap. 3.

Nam Ioannes Trithemius & Cranzius scribunt, in Saxonia, nocte Natiuitatis Dominicae, saltantes, postea in poenam, anno integro, prodigiosissime saltationem continuasse: Cantipratanus in Gallia iuxta Laudunum, scribit, quosdam saltantes, rupto ponte alio, qui firmissimo, aquis mersos esse. Simile quid, sub Rudolpho I. Traiecti contigit, ubi cum iuuenes & puellae, uiri & feminae cho-  
rens in



reas in ponte frequentes ducerent, & illas venerabile Christi Sacramentum deferretur, nullo in genua procumbente, pons decidit, & ducenti propè mortales perierunt. Nempe qui saltando peccarunt, luerunt quoque de ponte salientes, vt quia filiam Herodiadis in petulantia imitabantur, ei etiam in interitu assimilarentur.

Sanctus Paulus, quòd orationis initio Principem sacerdotum Ananiam nominatim non aliquo honoratiore titulo affectisset, vel tantam innocentiam professus esset, *Ananias praecepit* *stantibus sibi, percutere os eius, cui illico talionem vaticinans Paulus dixit: Percutiet te Deus, paries dealbate.* Hæc verba docet S. Augustinus *minus intelligentibus conuitium sonare, intelligentibus prophetiam esse.* Nam tunc Apostolus serio, atque Apostolica quadam auctoritate, percussione suæ auctori interitum denuntiauit, tum vt eam absterret, tum ne videretur Tribuno, qui aderat, contemnendus, quem à flagris sibi infligendis prohibuerat. *Nonimus quidem,* ait S. Chrysostronus, *quòd de hoc loco aliqui satisfaciunt, loco prophetia velint esse, quod dictum est: nec culpo dicentis: uenim istud euenit, sicq; defunctus est.* Nam diuina inspiratione sciebat Paulus, quid Ananiæ euenturum esset, *nec decet cum Caiapha Paulum hac in re comparare, qui quod prophetabat, nesciebat,* ait Carthusianus. Vetat quidem Dominus, *ne quis malefacientibus male faciat, aut maledicat maledicentibus, vel imprecetur;* & ipse Paulus idem præcipit, & à se sic factum scribit; tamen quandoq; licet *utrumlibet zelo iustitia, & iudiciaria potestate, atq; sine vindicta liuore, sine odio.* vt D. Gregorius monet, & suppetunt in eodem Paulo alia exempla, vt in Petro, Elia, Ieremia; alijsque diuini honoris zelo inflammatis. Summus igitur sacerdos Ananias, *paries dealbatus; ita vt nomine forinsecus niteret,* ait S. Augustinus, *intrinsecus luteis concupiscentijs sorderet,* quia S. Paulum percussus iussit, vicissim percussus est, & quidem manu Dei, in quam incidere horrendum est. Manus enim omnipotentis omnipotens est.

Caueant igitur, quicumque alios seu lingua, seu manibus percutiunt; nihil erit apud diuinum tribunal impunitum; et si enim id illis nullus Paulus prædicat, prædicat tamen ratio, prædicat iustitiæ diuinæ æquitas, eos vicissim, nisi se ipsos iudicent, puniant.

Dddd 2

miantes

VII.

A&. 23. 2.

S Augustin. 1. de Serm. in monte, c. 19.

S Chrysostr. hom. 6. de laudib. S. Pauli.

Ioan. 11. 51. Luc. 6. 28.

Rom. 12. 14.

1. Cor. 4. 12.

S. Greg. 1. 4. Moral. cap. 6.

2. Tim. 4. 14.

Gal. 5. 12.

A&. 13. A&. 8.

4. Reg. 1.

Ierem. 12.

S. Augustin. de mendacis

cap. 15.

VIII.



Mart. Delrio  
in Senecæ  
Agamemno-  
nem n. 901.  
Henric. in  
Dioptra. Io-  
seph. Balar-  
din. lib 3 c.  
47. Matth.  
Rader. in vi-  
tam S. Ephr.

niantque, vel in hac, vel in altera vita, reperiendos. Quem admodum non aliunde, quam à propria conscientia monitus fuit ille, de quo Martinus Delrio, alijque scripserunt; qui patri suo, in Frisia, sæpe iniurius adeò fuit, vt illum pugnis contunderet, & prostratum crinibus raptaret. Nam postea vicissim à filio suo pulsatus, atque eodem quoque modo per domum raptatus, cum ad limen domus peruentum foret; & nefandi istius filij rabies etiam vltiùs progressura videretur, miser parens intelligens, iusto se Dei iudicio illa pati, exclamauit: *Hactenus, fili, nec enim parentem meum, autum tuum, ultra domus limen crinibus traxi.* Nullo huic alio monitore opus fuit, quam conscientia, & ratione, quæ misero dicebat, filium à parente suo didicisse modum tractandi parentes; qui si inhumanus esset, magistro potiùs, quam discipulo tribuendus videretur. Nec enim, nisi iustissimè, Deum permittere, vt peccatum parentis, peccato filij plecteretur.

## IX.

M. Michael  
Iulius de lau-  
de ordinis  
Coniugalis  
cap. 5.

Hoc etiam pacto finit aliquando errare, in sententia ferenda, ipsum Magistratum Deus. Sæpe enim, qui in vno crimine innocens plectitur, est in alio nocens. Et Senatus quidem iudicium præcipitat, est tamen aliud peccatum, quod Deus per senatum castigat. Referam melioribus verbis, quod M. Michaël Iulius rudi Minerva dedit memorijs posterorum. Basileæ Paterfamilias fuit, crudis homo moribus, & mentis indomitæ: qui si tangeretur, echino fuit asperior; Adria iracundior, si læderetur. Is coniugem habuit vtiq; meliorem marito dignam. Nam etsi honesta esset ac pudica, quotidianas tamen rixas, & velut perpetuam simultatem pati cogebatur. De quauis re, etiam de lana caprina, illi Orbilius ille litem mouebat. Nec manebat res intra verba, & probra; à contumelijs & maledictis plerumque ad verbera, & liuorem vultus veniebat, vt è vestigijs constaret de præterita tempestate. Diu tolerauit mulier huiuscemodi importunitates, sed tandem vt ictibus satiata, ac pertæsa iniuriarum, domo profugit ad parentes cognatosque suos, de intolerabili sæuitia ac tyrannide mariti querelam depositura, & quaesitura medicinam. Ibi professæ, se frugi honestæque matrisfamilias officium sedulò suaque sponte facere; maritum autem ganeonem, omnis mansuetudinis oblitum in belluam degenerasse, neq; blanditijs,



ditijs, neque vllis officijs delinitum deponere feritatem, rogauit, vt vel auxilium, vel in patria sua exilium sibi darent. Interea autem, illa absente, alia quæpiam mulier in Rhenum cecidit, & submersa est. Quare lapsu & agitatione aquarum Basileam vsq; deferebatur, facie sæpius ad scopulos allisa, itaque confusa ac deformata, vt satis agnosci non posset. Quia tamen habitus illius ac velleimenta per omnia respondebant amictui mulieris illius quæ non ita pridem, clam omnibus, ad parentes suos se se proriperat, non defuere, qui conijcerent, cadauer esse illius profugæ mulieris. Itaque suspicio per plures ac plures propagata est; qui mussitarunt primò, tum etiam palàm iactarunt, non alium istius facinoris esse authorem, quàm maritum, cui fermè numquam cum vxore conuenisset: assiduas inter hos coniuges fuisse lites, bella quotidiana, perpetuas inimicitias; vel igitur vxorem sponte in Rhenum insiliisse, vt se tanto malo liberaret; vel quod de tam importuno atque immiti coniuge longè credibilius esset, maritum incautam vxorem Rheni præripijs adambulanti in aquas præcipitasse. Suspicio in famam, fama sæpe in extrema erumpit mala. Quamobrem etiam tum magistratus, partim similitudine habitus in muliere aquis suffocata, partim publicis sermonibus motus, in maritum manus iniici, ad carcerem necquidquam reclamantem rapi iussit. Ibi dum crimen obiectum constanter negat, tormentis admouetur, & in quæstionem postulatur. Multi malunt citò mori, quàm diu cruciari. Itaque & ille, quamuis hac parte innoxius, vi tormentorum adductus, non dubitauit fateri, vitam se coniugi suæ eripuisse, eamque vndis sepelire voluisse. Fatentem reum magistratus morti adiudicat. ducitur. supremo supplicio afficitur. Vix triduum à supplicio elapsum est, cùm mater familias, cum cerebroso marito in gratiam reditura, Basileam redijt, sed maritum haud ampliùs inuenit, cuius miserabili interitu comperto, protinus in curiam se effudit, & cum Patribus Reipublicæ illius conscriptis vehementissimè exostulauit, quòd maritum suum criminis istius exsortem è finibus humanæ naturæ exturbassent, morteque infami deleuissent. Quare non solùm mulierem sui à marito discessus, sed etiam magistratum, iniustæ aduersus innocentem sententiæ latæ



serò poenituit: non poenituit autem Deum, qui tam multas grauesque iniurias mulieri illatas, in occasione habuit vindictæ marito reponenda.

X.

Cassian. lib. 5.  
de reuerti-  
antium in-  
stit. c. 30.

Quod in his talibus proleptioris licentiæ hominibus facere iustissimum reorum Iudicem tantò minùs mirum est, cum etiam sibi magis addictos feriens talione sinat in ipsum peccatum labi, vt seipso noscere discant, atque in viam redeant. Apud Cassianum, Abbas Machetes solebat narrare, tribus de causis potissimum se Monachos temerè iudicasse. Primò cum venisset ad Monachos quosdam, qui graui tumore intra os laborantes, tubercq; vehementer eos cruciante, medicinam mali excogitabant, procurabantq; vt tuber illud excinderetur. Quod vbi Machetes vidit, iudicauit, apud semetipsum, curationis huius sollicitudinem ex defectu mortificationis prouenire. Secundò malè habebat Machetem, quòd aliqui seu vitio ætatis, seu alia necessitate, compulsi, non nihil de seueritate disciplinæ Monasticæ remitterent, & pro capeffenda quiete, pelle ex caprarum pilis confecta se cooperirent. Hos nimix sensualitatis condemnabat. Tertio indignè tulit, quando vidit sæcularibus petentibus ex deuotione aliquid olei sibi benedici à Monachis, eorum postulatis annui. *Hos,* inquit, *ingens presumptio est, & quadam quasi sanctitatis ostentatio.* Sed ecce diuinæ bonitatis æquitatem, idem Machetes, alioqui vir sanctus, palàm vitroq; fassus est, permisisse Deum iustissimo iudicio suo, vt in omnes hos tres defectus (si quidem defectus sint) ipsemet laboretur, quos in alijs antè improbauerat. Nam & tubere illo intra os (Deo pœnas temeritatis hoc modo ab illo deponcente) enato punitus est. Itaq; medicinam sectione, ob doloris magnitudinem, petere coactus est. Ex eiusdem morbi vi etiam operimento illo, seu stragulo ex pelle caprina vti adactus est. Deniq; importunitate sæcularium ita fatigatus est, vt oleum quoq; eis benediceret. Hæc de se ipso Machetes dixit, coronidemq; illam addidit, hortando, rogandoq; omnes, vt ipsius edocti seu exemplo, seu supplicio, iudicia temeraria, tamquam presentissimam pestem, declinent. Itaque nolite iudicare, qui non vultis

*judicari: in quo enim iudicaueritis, iudicabimini.*

CAPVT